

«فرهیختگان» در گفت‌وگو با رؤسای دانشگاه‌ها وضعیت پیگیری سیاست‌های توسعه دریا را بررسی کرد

جزر دانشگاه به مد نرسید

زهرا رضضانی

خبرنگار گروه دانشگاه

موقعیت جغرافیایی کشور این امکان را فراهم کرده که از جنوب امکان دسترسی به آب‌های خلیج فارس و از شمال نیز بستر دسترسی به دریای خزر را داشته باشیم. موقعیتی که پتانسیل

رئیس دانشگاه خلیج فارس:

کارگروه اقتصاد آبی در جهت خلق ثروت تشکیل دادیم

محمد مدرسی، رئیس دانشگاه خلیج فارس با بیان اینکه بوشهر بیشترین مرز ساحلی با خلیج فارس را دارد، گفت: «ما نزدیک به هزار کیلومتر مرز ساحلی با این دریا را داریم؛ همچنین مای یک دانشگاه جامعیم که در همه حوزه‌های تخصصی عضو هیات علمی دارد و در بیش از ۱۰۰ کدرشته تحصیلی در مقاطع مختلف تحصیلی دانشجویی می‌پذیرد. طبیعتا یکی از اولویت‌های ما آن است که فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی‌مان را در راستای مزیت‌های نسبی که داریم، هدایت کنیم. در همین راستا اولین اقدامی که برای اجرای سیاست‌های کلی توسعه دریا محور انجام دادیم تشکیل کارگروه‌هایی بود که فعالیت‌های مرتبط با تحقق این سیاست‌ها را جمع بندی کنند. ما اقدامات زیادی از خود بحث خلیج فارس پژوهی گرفته تا گروه مهندسی دریا می توانیم انجام دهیم.» او به فعالیت‌های صورت گرفته در طول یک سال گذشته اشاره و تصریح کرد: «کارگروهی را تحت عنوان اقتصاد آبی ایجاد کردیم؛ چراکه معتقدیم تمام فعالیت‌هایی ما باید به سمتی حرکت کند که بتوان از آن به خلق ثروت رسید، یعنی دانشگاه باید فعالیت‌هایش را در راستای خلق ثروت باشد. به همین دلیل در حوزه گردشگری و توریسم، ورزش‌ها ساحلی، آبی‌پورری با هدف کاهش فشار به منابع ذخیره ژئیتیکی دریایی، پرورش ماهی در قفس و کمک به بحث مدیریت بهینه صید و صیادی را دنبال کرده‌ایم. همچنین بحث حمل‌ونقل دریایی و تجارت دریایی را هم داشته‌ایم.» مدرسی با اشاره به اینکه استان بوشهر محل استقرار بزرگ‌ترین پروژه‌های نفت است، گفت: گروه‌های دانشگاه در دریا ارتباط با نیازمندی‌های صنایع و سکوهای نفتی مستقر در دریا فعالیت‌هایی را در دستورکار قرار داده و همچنین اقداماتی نظیر کشتی سازی و ساخت تجهیزات شناورهای دریایی را هم دنبال می‌کند. همچنین استان ما در تولیدات جلبک هم ظرفیت بالایی دارد به طوری

رئیس دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر:

نتوانستیم رشته‌های دریایی را به مخاطبان معرفی کنیم

امیر اشتری لرکی، رئیس دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر با بیان اینکه علی‌رغم دسترسی خوب به دریای آزاد در جنوب و در شمال کشور، متأسفانه سهم اقتصاد در این زمینه و استفاده از منابع دریایی به آن شکل واقعی مستق نشده است، گفت: «طبق برآورد‌های مرکز پژوهش‌ها ما در استفاده از منابع دریا بسیار اندک است، درحالی‌که کشورهای پیشرفته و کشورهایی که به دریای آزاد راه دارند، قسمت مهمی از اقتصادشان متکی به دریاست و تقریبا در هیچ‌جای دنیا هیچ‌کشور پیشرفته‌ای، هیچ صنعت و مرکز تجارت عمده‌شان اگر درکنار دریا نباشد، اصلا برای آنها صرفه اقتصادی نخواهد داشت، تا جایی که اگر دقت کنید می‌بینید همه شهرهای صنعتی و تجاری بزرگ دنیا در سواحل دریای آزاد قرار دارند که متأسفانه ما نسبت به این مسأله به صورت تاریخی کوتاهی کرده‌ایم.» رئیس دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر بیان داشت: «با تدبیر حکیمانه‌ای که رهبر انقلاب در ابلاغ سیاست‌های کلی توسعه دریا محور داشتند، شاهد رویکرد امیدوارکننده در این زمینه‌ایم، یعنی به صورت کلی این مسأله نشان داده شد که مدیریت حاکم بر کشور درخصوص بهره‌برداری از حوزه دریایی یک توجه و عنایت ویژه‌ای دارد. در بند ۶ همین سیاست‌ها، بحث تأمین و ارتقای سرمایه انسانی، مدیریت متعهد، کارآمد، ایجاد پشتوانه علمی آموزشی و پژوهشی برای توسعه دریا محور و زیست بوم نوآوری و فناوری دریایی دیده شده است. مستقیما مرتبط با دانشگاه‌ها، مراکز تحقیقاتی و آموزشی کشور است و نقشه‌راه و مسیر حرکت دانشگاه‌های دریایی کشور را مشخص می‌کند.» اشتری لرکی تصریح کرد: «واقعیت این است که در بحث توسعه دریا محور چه در سطح ملی و چه استانی، دانشگاه باید به عنوان مغز متفکر کشور

سرپرست دانشگاه آزاد استان سیستان و بلوچستان:

مقدمت حضور دانشگاه‌ها در طرح‌های بزرگ مقیاس آبی فراهم شود

کامبیز نرماشیری، سرپرست دانشگاه آزاد استان سیستان و بلوچستان و واحد زاهدان با بیان اینکه دریاها و اقیانوس‌ها از مواهب الهی بوده که ذخایر سرشاری دارند و در قرآن هم به آن اشاره شده است، گفت: «سیاست‌های کلی توسعه

دریا محور در راستای اجرای بند یک اصل ۱۱۰ قانون اساسی از سوی مقام معظم رهبری در سال گذشته ابلاغ شد که براساس آن قوه مجریه موظف است به کمک مجلس و قوه قضائیه برنامه جامع تحقق این سیاست‌ها را که شامل ۹ بند می‌شود، اجرا کند.» او ادامه داد: «بند اول این سیاست‌ها به سیاست‌گذاری یکپارچه امور دریایی و تقسیم کار ملی اشاره کرده و دانشگاه نیز به عنوان بخشی از جامعه باید تاثیر خودش را در حوزه یکپارچه سازی امور دریایی برعهده بگیرد. بند دوم هم درباره توسعه فعالیت‌های اقتصادی دریا محور و ایجاد قطب‌های توسعه دریایی پیشران در سواحل توسعه هم.» در این زمینه هم دانشگاه‌ها می‌توانند در این زمینه فعالیت‌های اقتصادی به ویژه تولید مرتبط با مواد غذایی این حوزه را داشته باشند. البته با توجه به اینکه دانشگاه‌ها دانش مرتبط با این حوزه

بی نظیری برای بهره‌مندی از ثروت دریا در اختیار ایران در طول قرن‌ها گذاشته اما واقعیت آن است که این ظرفیت بی نظیر با غفلت تاریخی همراه بوده و هیچ‌گاه نتوانستیم از این نعمت بی‌حد به درستی بهره‌برداری کنیم. با این حال سال گذشته با ابلاغ سیاست‌های کلی توسعه دریا محور در ۱۸ آبان‌ماه نگاه علمی به این سمت جلب شد تا متولیان امر برنامه‌ریزی دقیق‌تری را

مبتنی بر استفاده از ظرفیت دریایی کشور با هدف کسب ثروت و توسعه کشور انجام دهند. برنامه‌هایی که براساس بند ۶ سیاست‌ها نقش دانشگاه به‌ویژه دانشگاه‌های ساحلی کشور در تحقق آن پررنگ است؛ چراکه این بند به‌صراحت بحث تأمین و ارتقای سرمایه انسانی و مدیریت متعهد و کارآمد و ایجاد پشتوانه علمی، آموزشی و پژوهشی برای توسعه دریا محور و زیست بوم نوآوری و

این حوزه وارد شده‌ایم.» رئیس دانشگاه خلیج فارس درباره توسعه آموزشی در این دانشگاه بعد از ابلاغ سیاست‌های توسعه دریا محور بیان داشت: «با توجه به اینکه حوزه مزیتی داشگاه آبی پروری و دریا و ساحل است، ما بحث راه‌اندازی رشته دکتری شیلات و مستقر کردن شرکت‌های دانش بنیانی را که در این حوزه فعالند در پردیس مشترک‌مان با پارک علم و فناوری در دستورکار قرار داده و اجرایی کردیم. طبیعتا چنین اقداماتی زمینه‌ساز رشد علمی خواهد بود اما نمی‌توان این مساله را هم کتمان کرد که معمولا با یک سال نمی‌توانیم انتظار رشد علمی قابل توجهی را داشته باشیم اما شرایطی فراهم شد تا بتوانیم این‌گونه دستاوردها را در آینده داشته باشیم.» مدرسی به ظرفیت‌های دریا در توسعه اشاره کرد و درباره نقش دانشگاه در رسیدن به این توسعه اظهار داشت: «معتقدم در آینده قدرت از آن کسانی است که بتوانند در دریاها دست بالاتر داشته باشند. این مساله را هم باید مدنظر قرار داد که عمده ذخایر نفت و گازمان نیز در اعماق دریای خلیج فارس قرار دارد، یعنی در حوزه‌های مختلف چه نظامی و چه غیرنظامی میزان حضور ما در فضای دریا قدرت ایجاد می‌کند. بر این اساس ما باید به سمتی پیش برویم که تمامی حوزه‌های علمی‌مان را در راستای بهره‌برداری از ظرفیت دریا به کار ببریم، یعنی به‌طور مثال اگر هوش مصنوعی را می‌خواهیم توسعه دهیم باید آن را در حوزه مرتبط با نیازهای دریا، کشتی‌ها، شناورهای صیادی و غیرصیادی و کنترل مزارع پرورش میگو توسعه دهیم.» وی گفت: «باید توجه داشته باشیم که حوزه‌های مختلف مانند مکانیک، عمران، معیارات، تریاری و جابه‌جایی در خشکی و دریا بسیار متفاوتند و اینها مسائلی است که باید مدنظر قرار بگیرد؛ چراکه نیازهای دریا در هر کدام از آنها خاص به خودش است. از آنجایی که ما دانشگاه جامعیم و اگر می‌خواهیم در حوزه‌های مختلف وارد شویم همه آنها باید با تمرکز بر حوزه دریا باشد. بر این اساس معتقدم در دانشگاه‌های کنتر دریا یا به عبارتی دانشگاه‌های ساحلی باید به این مسائل تمرکز شود و حتی دانشگاه‌های دیگری هم

کاهش ورودی دانشجو چالش رشته‌های دریایی

اشتری لرکی با بیان اینکه یکی از مشکلات مهم دانشگاه در این حوزه کاهش ورودی دانشجو است، افزود: «یکی از دلایل این مسأله هزینه بالای رشته‌های مرتبط با دریا و عدم شناخت این رشته و آینده شغلی آن است. در این راستا نیازمندیم رشته‌هایی از این دست پیوست‌هایی را از حیث آموزش و پژوهش و آینده شغلی‌شان داشته باشند تا از این طریق جاذبه رشته‌ها برای دانشجویان بالا برود. متأسفانه جامعه دانش آموزی ما نیز شناختی از امکانات و فرصت‌های این رشته‌ها و شغل‌های دریا محور ندارد که باید برنامه‌ریزی درستی هم در این زمینه صورت بگیرد تا بحث هدایت دانش آموزان را به این رشته‌ها شاهد باشیم.»

او در همین زمینه افزود: «امکانات تحقیقاتی مرتبط با دریا به دلیل هزینه‌های بالا با محدودیت‌هایی روبه‌رو است، درحالی‌که برای توسعه دریا محور مکلف، موظف و مجبوریم پارامترهای دریایی را مرتب پایش کنیم تا متوجه شویم در چه شرایطی قرار داریم و فعالیت‌هایی که ما

انجام می‌دهیم چه بازخوردی را از طرف اکوسیستم دریایی خواهد داشت.» رئیس دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر درباره اقدامات این دانشگاه با هدف تحقق سیاست‌های کلی توسعه دریا محور افزود: «اقدامات ما را در دو سطح ملی و استانی جلو برده‌ایم. البته بیش از ۳۰ سال است که در این زمینه فعالیتیم و توانسته‌ایم اقدامات خوبی را انجام دهیم اما در طول یک سال گذشته بیشتر بر بحث انتقال تجربه مطالعاتی و تحقیقاتی و ظرفیتی که دانشگاه می‌تواند به دستگاه‌های تصمیم‌گیرنده ملی و استانی منتقل کند، تمرکز بوییم.» او افزود: «در بحث راه‌اندازی آزمایشگاه مرکزی و ۳۶ آزمایش و کارگاه تخصصی را در حوزه دریا در طول ۳۰ سال گذشته را محقق کرده‌ایم که بسیاری از آنها در کشور منحصربه‌فردند. همچنین ما شبیه‌سازها و نرم‌افزارهای مربوط به شبیه‌ساز کشتی را داریم، نکته دیگر این است که دوهزار و

فناوری دریایی را گواشرد می‌کند؛ اتفاقی که تنها راه آن هم از مسیر دانشگاه‌ها می‌گذرد. البته نمی‌توان این مساله را هم کتمان کرد که این دانشگاه‌ها خود با چالش‌هایی همراهند. در این گزارش به سراغ مسئولان سه دانشگاه مرتبط با حوزه دریا رفتیم تا از اقدامات صورت گرفته برای تحقق سیاست‌های توسعه دریا محور و پتانسیل دریا بگویند.

اگر می‌خواهند در این حوزه وارد شوند باید با محوریت دانشگاه‌های دریایی این کار را انجام دهند؛ چراکه اقدام در ارتباط با دریا باید در کنار دریا صورت بگیرد. قلعاً دور بودن از دریا و کار کردن در این حوزه چندان با واقعیت سازگار نیست. به عبارت دیگر کسی می‌تواند بگوید یک ناو موفق تولید کرده که بتواند آن را در کنار دریا آزمایش کند.»

مسأله مشارکت نخبگان

و چالش اقلیم سخت مناطق دریایی

رئیس دانشگاه خلیج فارس با تأکید بر اینکه هم‌افزایی دانشگاه‌های کشور با دانشگاه‌های ساحلی برای استفاده حداکثری از ظرفیت دریای یک تکلیف اجتناب‌ناپذیر برای حوزه دانشگاهی و علم و فناوری کشور است، گفت: «از بزرگ‌ترین چالش‌های دانشگاه‌های مناطق ساحلی آن است که چندان مورد توجه نبوده‌اند و عمدتا در مناطق محروم و کم‌تر برخوردار قرار گرفته‌اند. با توجه به اقلیم سختی که در این مناطق داریم که سازگارگی و سکونت در آن دشوار است و برای اینکه نخبگان کشور انگیزه لازم برای کار کردن در این زمینه پیدا کنند، لازم است به صورت ویژه دیده شوند. گام اول تکلیف این است که با محوریت دولت و دستگاه‌های نظارتی حمایت لازم از این قشر داشته باشند. ما نخبه علمی را در بدترین شرایط اقلیمی می‌خواهیم جذب کنیم که کار آموزشی و پژوهشی انجام دهد، درحالی‌که این مناطق امکانات درمانی و آموزشی و رفاهی خوبی ندارند و به همین دلیل رغبت برای تحصیل در چنین مناطقی کمتر است.» مدرسی با بیان اهمیت برنامه ویژه دولت برای مناطق همجوار دریا گفت: «یکی از سیاست‌هایی که باید دولت از لحاظ سیاسی و ژئوپلیتیکی پیگیری کند، این است که از شهرهای همجوار دریا حمایت کند تا در مرز دریایی کشور شهرهای توانمند و تولیدکننده بشرفته وجود داشته باشند. از دولت‌مردان ازجمله دولت رئیس‌جمهور تقاضا می‌کنم مناطق کم‌تر برخوردار را بیشتر ببینند تا عدالت به معنای واقعی برقرار شود.»

۳۵۰ پایان‌نامه و رساله تحصیلات تکمیلی در مقاطع کارشناسی ارشد دکتری با موضوعات مختلف حوزه‌های علوم دریایی و بحث توسعه دریا را داشته‌ایم که بدون اغراق می‌توانم بگویم بالاترین سهم را در این حوزه داشته‌ایم.» اشتری لرکی با اشاره به حرکت دانشگاه به سمت دانشگاه مولد اظهار داشت: «با دستگاه سازمان‌های مختلف در حوزه ملی و بین‌المللی تفاهمنامه‌های گوناگونی داریم که توانسته‌ایم پروژه‌های مختلفی را درخصوص طرح‌های تحقیقاتی درون و بیرون دانشگاهی در سطح استانی، ملی و بین‌المللی داشته باشیم. تا جایی که امروز ۲۰۸ طرح تحقیقاتی درون دانشگاهی و ۱۰۸ طرح تحقیقاتی بیرون دانشگاهی منعقد شده است.» رئیس دانشگاه علوم و فنون دریایی خرمشهر اظهار داشت: «یکی از مشکلات آن است که به‌طور مثال سازمانی یک متخصص را دقیقاً در حوزه دریایی می‌خواهد جذب کند اما در نحوه اعلام نیاز به این مسأله توجه نمی‌کند، به همین دلیل می‌بینیم بسیاری از فارغ‌التحصیلاتی‌را که شاید چندان هم مرتبط با نیازش نیست، جذب می‌کند و این یکی از مشکلات بحث اشتغال است. ما نیز در چندین مورد این مسأله را تذکر داده و مکاتبه کرده‌ایم. امروز می‌بینیم شناس جذب فارغ‌التحصیل رشته‌های دریایی در مشاغل مورد نیاز سازمان‌ها افزایش یافته است.» او به نقش سیاست‌های کلی توسعه دریا محور در سرعت بخشیدن به اقدامات مرتبط با این حوزه اشاره و خاطرنشان کرد: «ابلاغ سیاست‌ها به عنوان یک محرک و نقطه شروع بسیار قوی باعث می‌شود بسیاری از ما از خواب طولانی بیدار شویم، یعنی گوشزدی بوده که امروز دیگر همه متوجه این مسأله شده‌اند و درحال حرکت در این مسیرند. البته باید بیش از اینکه چنین مساله‌ای در دقت‌وگورها پیگیری شود، در حوزه عمل شاهدش باشیم. امیدوارم با مسیری که امروز شروع شده، شتاب مان افزایش پیدا کند و در آینده نه چندان دور اثرات عملی این تصمیمات را ببینیم.»

سواحل مکران را داریم که پتانسیل‌های بالایی را هم از حیث ترازیت و دیگر بخش‌های مربوط به صنایع دریا محور دارد که با دستور رهبری توسعه این سواحل در دستورکار قرار گرفته است. ما نیز تلاش کردیم بتوانیم در این زمینه نقش آفرینی داشته باشیم، به طوری که در حوزه پرورش آبزیان هم پرورش میگو و هم ماهی در سال جاری فعالیت‌هایی را شروع کردیم. برای این کار زمینی به مساحت ۲۰ هکتار را اختصاص دادیم و امسال نزدیک به ۳۰ تن میگو برداشت کردیم و در تمام این فعالیت‌ها نیز دانشگاه تلاش کرد تا نقش دانش بنیانی خود را ایفا کند. در ارتباط با جاذبه‌های گردشگری که در سواحل وجود دارد هم ورود کردیم و با ایجاد شرکتی در این زمینه کارها را دنبال می‌کنیم. همچنین برای ایجاد هتل بین‌المللی در این سواحل هم کارهایی را شروع کردیم و بعد از تأمین اعتبار هم کار اجرایی‌اش را شروع خواهیم کرد.» او خاطرنشان کرد: «البته علاوه بر اینکه در پرورش آبزیان موارد علمی را مدنظر قرار دادیم، بحث احداث یک آزمایشگاه مواد غذایی در کنارک چابهار را هم دنبال کردیم که اخیرا راه‌اندازی شد و درنظر داریم علاوه بر اینکه آزمایش‌های مربوط به شرکت‌های تن ماهی را انجام می‌دهیم، در گام بعدی در بحث سلامت مواد غذایی وارداتی و صادراتی هم ورود کنیم.»

فرهیختگان

دانشگاه

شنبه ۱۴ مهر ۱۴۰۳

شماره ۴۲۴۴

FARHIKHTEGANDAILY.COM

FARHIKHTEGANONLINE

۵